

V ý p i s

ze zápisu ze zasedání vědecké rady Fakulty informatiky a statistiky VŠE v Praze,
konané dne 14. 10. 2021

Přítomni: dle prezenční listiny

Program: ad 2) Habilitační řízení **Mgr. Ing. Zdeňka Smutného, Ph.D.**, docentem pro obor Aplikovaná informatika.

Proděkan Fakulty informatiky a statistiky prof. Ing. Petr Doucek, CSc. seznámil členy vědecké rady se složením habilitační komise, která posuzovala materiály k habilitačnímu řízení Mgr. Ing. Zdeňka Smutného, Ph.D. Předsedou habilitační komise byl jmenován prof. Ing. Vojtěch Svátek, Dr., členy komise byli prof. Ing. Václav Řepa, CSc., prof. PhDr. David Šmahel, Ph.D., doc. PhDr. Richard Papík, Ph.D. a doc. Ing. Karel Richta, CSc.

Poté se ujal slova předseda habilitační komise prof. Svátek, který v úvodu svého vystoupení představil přítomným kandidáta a uvedl jeho základní odbornou charakteristiku, která je podrobně rozvedena ve Zprávě habilitační komise. Zdůraznil, že komise důkladně zhodnotila pedagogickou, vědecko-výzkumnou a publikační činnost kandidáta. Komise konstatuje, že všechny tři oponentské posudky habilitační práce jsou jednoznačně kladné a všichni oponenti práci doporučují k obhajobě. Komise konstatuje, že Mgr. Ing. Zdeněk Smutný, Ph.D. splňuje všechny požadavky kladené na uchazeče o titul docent uvedené v Kritériích uplatňovaných při habilitačním řízení a řízení ke jmenování profesorem na Vysoké škole ekonomické v Praze.

S ohledem na odborné zaměření dr. Smutného habilitační komise navrhla, aby žadatel přednesl habilitační přednášku na téma: Vybrané problémy návrhu pomůcek a inteligentních prostředí pro znevýhodněné lidi.

Po úvodním slovu předsedy komise vyzval proděkan fakulty dr. Smutného k přednesení habilitační přednášky na uvedené téma.

V úvodu habilitační přednášky nejprve kandidát konkretizoval cíl přednášky, kterým bylo představit vybrané problémy spojené s návrhově orientovaným výzkumem v informatice. Zároveň bylo vymezeno zaměření přednášky na skupinu nevidomých a byl představen s tím spojený sociální kontext. Dále kandidát stručně představil základní pojmy a vztahy u návrhově orientovaného výzkumu v informatice. Jeho výchozím pohledem byl tzv. design science research.

Přednáška se zaměřila na tři vybrané problémy návrhově orientovaného výzkumu v informatice spojené s účelností řešení pro uživatele: problém výběru vhodných metod pro evaluaci řešení; problém balancování mezi vědeckým a praktickým přínosem řešení; problém zajištění dependability navrženého řešení. Tyto problémy byly ilustrovány na projektech aplikovaného výzkumu ve dvou oblastech, jež řešily specifický problémový kontext spojený s nevidomými uživateli. První oblast se zaměřila na domácí ambientně-inteligentní systém pro nevidomé a druhá na navigace pro nevidomé pro pohyb v exteriéru. Obě tyto tematicky odlišné oblasti vycházely z výzkumné praxe kandidáta. Důraz byl kandidátem kladen na propojení identifikovaných problémů se základními fázemi návrhově orientovaného výzkumu.

Závěrem kandidát shrnul, že představené problémy související s návrhem artefaktů jsou přínosem pro inženýry, kteří se jim tak mohou vyhnout, nebo je řešit zcela novým způsobem. Vedle tohoto praktického přínosu zmínil kandidát i přínos z vědeckého hlediska, kdy uvedené problémy mohou být součástí znalostní báze o navrhování a pro navrhování artefaktů pro nevidomé.

V diskusi byl přednesen tento dotaz:

prof. Fiala: téma přednášky je jistě vysoce humánní a užitečné, ale přece jen, nemělo být vybráno téma, které lépe odpovídá osám výzkumu FIS? Jak se kryje zaměření výzkumu FIS s představeným výzkumem v habilitační přednášce? Z jakých témat habilitační komise přednesené téma vybrala?

Odpověď kandidáta: v aplikované informatice jsou typické zejména dva druhy výzkumu. První je behaviorální a sociální výzkum, který má explorační nebo explanační charakter. Druhým a zřejmě nejčastějším je v přednášce zmiňovaný návrhově orientovaný výzkum, který řeší vymezený problémový kontext. Z hlediska FIS je návrhově orientovaný výzkum nejčastěji realizovaným výzkumem v informatice. Návrh artefaktu je také nejčastějším výstupem doktorských disertačních prací v informatice na FIS.

Na uvedený dotaz prof. Fialy reagoval za habilitační komisi prof. Svátek: jak uvedl kandidát, tak návrhově orientovaný výzkum je opravdu primárním druhem výzkumu, který je na FIS v informatice realizován. Další dvě zvažovaná témata byla: (a) Člověk, technika a informační společnost – teoreticky orientované téma; (b) Výzkum artefaktů v oblasti informačních systémů a role sociální informatiky – metodologicky orientované téma.

Ve druhé části vědecké rady obhajoval dr. Smutný předloženou habilitační práci, kterou tvoří tiskem vydaná vědecká monografie „Diskurz sociální informatiky – Metodologická východiska, myšlenkové školy a tematická konceptualizace“. Úvodem přiblížil kandidát téma habilitační práce, její cíl a rámcové členění jednotlivých oddílů. Zároveň představil obecnou charakteristiku habilitační práce a její příspěvek zejména k budování teoretické báze a konceptuálních základů sociální informatiky. Dále byl uveden metodický postup zpracování habilitační práce, včetně implicitního omezení pohledu této práce. Následně kandidát podrobněji seznámil vědeckou radu se strukturou a klíčovými tématy habilitační práce. Závěrem pak představil pět hlavních přínosů habilitační práce a další možnosti rozvoje sociální informatiky jako oblasti výzkumu a studia na mezinárodní úrovni.

Po ukončení obhajoby zhodnotili habilitační práci oponenti:

prof. Steinerová: oponentka úvodem zdůraznila, že habilitační práce přináší komplexní pohled na sociální informatiku. Kandidát systematicky odkrývá různé perspektivy, přes které lze hledět na sociální informatiku a obecně problematiku vztahu informačních technologií a člověka, respektive společnosti. Téma sociální informatiky je u nás takto podrobně zpracováno poprvé. Vzhledem k šířce habilitační práce je někdy problematické identifikovat hlavní poselství jednotlivých částí práce. Také by bylo vhodné podrobněji představit postmoderní pohled práce s odkazem na postmoderní filosofie. Za hlavní přínos habilitační práce považují zejména novou definici sociální informatiky a tematickou konceptualizaci sociální informatiky.

Celkově hodnotí habilitační práci jako kvalitně zpracovanou a odpovídající kritériím vědecké práce na mezinárodní úrovni v daném oboru. Kandidátem představený

mezinárodní pohled na sociální informatiku byl také publikován v prestižních zahraničních časopisech Journal of the Association for Information Science and Technology a Journal of Information Science.

prof. Paralič: oponent v úvodu poukázal na aktuálnost tématu práce v souvislosti s rozvojem informační společnosti, kde informační a komunikační technologie hrají důležitou roli. Za obsahově nejbohatší částí práce považuje třetí oddíl, který se věnuje jednotlivým školám sociální informatiky. V této části kandidát naplňuje hlavní cíl své habilitační práce a tím je překlenutí regionální, respektive komunitně chápané sociální informatiky a představuje nový mezinárodní pohled, který je postaven na myšlenkách postmoderní vědy. Habilitační práce v podobě monografie má hlavní přínos zejména pro pedagogickou činnost, neboť takto ucelená kniha o sociální informatice v českém ani slovenském prostoru doposud neexistovala. Publikační výstupy kandidáta i citační ohlas na ně jsou podle prof. Paraliče plně postačující pro úspěšnou habilitaci.

S posudkem omluvené prof. Duží seznámil členy vědecké rady předseda habilitační komise prof. Svátek.

prof. Duží – prof. Svátek stručně shrnul text posudku a přečetl doporučující závěr: „Na této práci především oceňuji její nesmírnou systematickosti a pečlivost. Autor pečlivě definuje a explikuje všechny termíny a pojmy, se kterými v textu pracuje. Myslím, že sjednocující pohled na sociální informatiku spolu s pečlivostí a důkladností autora jsou největším přínosem této práce. Monografie tak může sloužit rovněž jako východisko pro pedagogickou práci v uvedeném oboru. Navíc, autor kromě této rozsáhlé práce publikoval své výsledky v poměrně značném počtu článků, ať již ve sbornících významných konferencí nebo i v renomovaných časopisech.“

Všechny tři posudky byly kladné a doporučující.

V rozpravě k habilitační práci nejdříve kandidát reagoval na připomínky z posudků oponentů. Kandidát nejprve reagoval na otázky prof. Steinerové. První otázka se zabývala tím, zda by kandidát mohl vymezit rozdíly mezi sociální informatikou a informační vědou. Kandidát uvedl, že se to liší podle regionu a souvisí s regionálním chápáním informační vědy i sociální informatiky. Obecně lze říci, že se tematicky sociální informatika s informační vědou překrývá (např. sociální aspekty práce s informacemi). Dále kandidát uvedl odlišné příklady vztahu mezi informační vědou a sociální informatikou ve dvou regionech: USA a Japonsko.

V druhé otázce prof. Steinerová zmínila, že jí v knize chybí hodnotové aspekty rozvoje sociální informatiky. Zajímalo ji, zda existují přístupy sociální informatiky, které se zabývají rozmanitými sociálními hodnotami jako východiskem při návrhu informačních služeb a systémů. Kandidát odpověděl, že v práci jsou krátce představeny sociokulturní regulativy na str. 23 – potřeby, zájmy, hodnoty, normy. Práce však uvedené dále neřeší s odkazem na jiné teoreticky zaměřené publikace. Hodnotové aspekty se odráží zejména v Klingově pojetí sociální informatiky, kdy např. jeho strategie STIN nutí výzkumníka pochopit hodnoty zainteresovaných skupin v organizaci, aby se zamezilo konfliktu hodnot. Dr. Smutný uvedl, že v této souvislosti je lepší odkázat na teoreticky zaměřenou knihu Klinga a kol. z roku 2005, kde je důležitost hodnotových aspektů v organizacích podrobněji ilustrována.

Ve třetí otázce se prof. Steinerová ptala, jak vidí autor souvislost mezi sociální informatikou a informační ekologií. Kandidát reagoval, že tematické zaměření informační

ekologie je relevantní i pro sociální informatiku. Opět se mohou styčné plochy měnit podle regionu a uchopení informační ekologie a sociální informatiky. Dále ilustroval dva příklady tematického průniku u severoamerické a ruské školy sociální informatiky.

Na úvod své čtvrté otázky prof. Steinerová podotkla, že vymezení sociální informatiky je velmi široké. Jaký je vztah sociální informatiky k ostatním aplikovaným informatikám jako jsou např. pedagogická informatika, podniková informatika, zdravotnická informatika, právní informatika, lingvistická informatika, organizační informatika, kulturní informatika, atd.? Kandidát uvedl, že regionálně je sociální informatika více či méně vymezována vůči dalším aplikovaným informatikám v jednotlivých školách. Uvedené aplikované informatiky se zabývají „produkty“ či specifickou činností, která je realizována ve společnosti. Výraz „sociální“ pak odkazuje buď na společnost, nebo v užším smyslu na sociální sektor. Proto je lze z širšího mezinárodního pohledu aplikované informatiky řadit pod sociální informatiku. Tomu odpovídá i extenze pojmu sociální informatika uvedená v kandidátově článku s prof. Vehovarem z roku 2020. Avšak to, co nelze pod sociální informatiku zařadit z mezinárodního pohledu, jsou ryze technicky či formálně orientované informatiky, např. některé podoblasti inženýrské a matematické informatiky.

Dále kandidát reagoval na otázku prof. Paraliče, zda by mohl na obrázku 19 z habilitační práce ukázat, jaké typy výzkumu převládají na informaticky orientovaných pracovištích VŠE a které metody výzkumu preferuje kandidát. Kandidát podrobně diskutoval daný obrázek a uvedl hlavní oblasti výzkumu, které jsou typické pro informatiky na VŠE. Zároveň dodal, že preferuje kvalitativní výzkum.

Následně otevřel proděkan fakulty prof. Doucek veřejnou rozpravu, v níž vyzval členy vědecké rady ke vznesení dotazů a připomínek.

prof. Fiala: vytvoření přehledu stávajících přístupů je užitečné, ale u habilitační práce nás zajímá vlastní přínos autora. Kandidát představil své přínosy v prezentaci velmi stručně, každý by měl důkladněji vysvětlit. Prof. Fiala se zastavil pouze u toho prvního. Mohl by kandidát podrobněji představit svou novou metodologii sociální informatiky a v čem je to nové?

Odpověď kandidáta: jedná se o speciální metodologii sociální informatiky, která vychází z rozsáhlé rešerše světové literatury. Analyzoval jsem články vztahující se k sedmi regionálním školám sociální informatiky a na tomto základě jsem identifikoval použité výzkumné metody či přístupy ke studiu. Díky tomu bylo možné vymezit speciální metodologii sociální informatiky zcela novým způsobem. Unikátnost tohoto pohledu je v mezinárodní perspektivě, která nevychází pouze z jedné regionální školy, jak je to v zahraniční literatuře obvyklé.

prof. Jablonský: komentoval dosavadní publikační činnost uchazeče a konstatoval, že je z hlediska počtu článků v časopisech indexovaných ve Web of Science a Scopus vysoce nadprůměrná. Pozastavil se však nad publikacemi v časopisech z vydavatelství MDPI – proč kandidát publikoval některé ze svých článků právě u tohoto vydavatele? Závěrem prof. Jablonský doporučil do budoucna se zaměřovat na prestižnější vydavatele.

Odpověď kandidáta: tento rok jsem publikoval několik článků u vydavatele MDPI, přičemž jsem si na přelomu roku 2020 a 2021 dělal přehled, abych si našel aktuální informace o daném vydavateli. Začal jsem tzv. „black listem“, tedy Beallovým seznamem predátorských časopisů. Zde byl vydavatel krátce uveden v letech 2014 a 2015, nicméně z něj byl vyřazen a v současnosti zde nefiguruje. Jednalo se o zneklidňující zjištění, a tudíž jsem hledal další informace. Zaměřil jsem se proto na tzv. „white listy“, tedy seznamy vydavatelů, které jsou doporučovány pro publikování článků ve světě. Vydavatelství MDPI bylo uvedeno v COPE,

OASPA, Norském indexu, a co je podstatné, i v citačních databázích Scopus a Web of Science, které jsou využívány k hodnocení výsledků výzkumu v ČR. Dále jsem kontroloval, zda nebyly nějaké časopisy kvůli nekalým praktikám z Web of Science vyřazeny, a naopak zda byly v předchozích letech nějaké nové časopisy od tohoto vydavatele zařazeny do této databáze a dostaly svůj první IF. Zjistil jsem, že za rok 2018 získalo svůj první IF 15 časopisů MDPI a za rok 2019 jich bylo 18. Později jsem zjistil, že letos získalo svůj první IF za rok 2020 celkem 10 časopisů. Nenašel jsem časopis od MDPI, který by byl v těchto letech vyřazen. Naopak kvůli nekalým praktikám byl odejmut IF časopisům z prestižních vydavatelství, jako jsou Elsevier, Sage, Taylor and Francis nebo Springer.

Dále jsem zjistil, že naprostá většina editorů zodpovědných za akceptaci článků pochází ze západní Evropy a USA, což lze považovat za pozitivní. Poslední, co jsem zjišťoval, bylo, zda české a zahraniční prestižní univerzity spolupracují s MDPI a podporují tím publikování svých akademických pracovníků v tomto vydavatelství. V institucionálním open access programu MDPI jsou zapojeny VŠ z celého světa, např. Univerzita Karlova, ČVUT, VUT v Brně, Univerzita Komenského v Bratislavě, MIT, UCLA, Imperial College London, University of Cambridge, University of Oxford. Až později jsem zjistil, že jde o nezanedbatelné počty publikovaných článků, které lze nalézt ve Web of Science, např. Univerzita Karlova, Imperial College London, University of Oxford přes 1400 článků, nebo ČVUT přes 500 článků. Pro srovnání akademici z VŠE, která není členem institucionálního programu MDPI, publikovali pouze přes 50 článků u tohoto vydavatele.

S těmito informacemi jsem se začátkem tohoto roku rozhodl publikovat několik článků u vydavatele MDPI. Nicméně situace se začala měnit v létě tohoto roku, kdy některé zájmové organizace, ale i vysokoškolská pracoviště v ČR a SR doporučili nově nepublikovat u tohoto vydavatele. Odkazují nejčastěji na analýzy, které vyšly v dubnu 2021, jež upozorňují na jedné straně na neoddiskutovatelný úspěch MDPI v posledních letech, který je však vykoupěn negativními konsekvencemi: exploze speciálních čísel, které mají někdy nízkou kvalitu; rychlý růst, který přináší možné problémy v recenzním řízení, např. přetěžování recenzentů nebo tlak na rychlé recenzní obrátky aj. Autoři těchto analýz také navrhuje doporučení pro MDPI. Pokud se jimi MDPI nebude řídit, může to v budoucnosti znamenat např. vyškrtnutí ze zmiňovaných „white listů“ a potom bude zcela na místě provést institucionální kroky v jednotlivých organizacích či regionech, které povedou k omezení publikování u tohoto vydavatele. Závěrem dodávám, že v současnosti u vydavatele MDPI neplánuji publikovat nové články.

Na uvedený dotaz prof. Jablonského a reakci kandidáta reagoval za habilitační komisi prof. Svátek: je třeba zdůraznit, že habilitační komise pro své hodnocení a posouzení publikační činnosti kandidáta vycházela zejména ze dvou článků v časopisech u vydavatelství Sage a Wiley, která jsou považována za prestižní, a kde má kandidát významný autorský podíl 1,5. Většina článků kandidáta s nenulovým IF vyšla mimo vydavatelství MDPI.

prof. Černý: podotknul, že dle jeho názoru je MDPI predátorské vydavatelství a rozhodně se nejedná o seriózního vydavatele. Například časopis Mathematics, kde kandidát publikoval svůj poslední článek o kryptoměnach, se seriózní matematice nevěnuje a matematici se mu vyhýbají.

Reakce kandidáta: nezastávám se vydavatele MDPI. Pouze jsem uvedl důvody, proč jsem se rozhodl na začátku tohoto roku publikovat u zmiňovaného vydavatele a co jsem vzal do úvahy. Určitě s Vámi souhlasím, že se nejedná o věhlasné vydavatelství a jsem také kritický k rychlé expanzi tohoto vydavatele, která však není dlouhodobě udržitelná a má řadu negativních konsekvencí, na čemž se shodují i aktuální analýzy. Na druhou stranu bych

neznevažoval práci tisíců editorů, kteří dostali svojí tvrdou prací své časopisy do prestižních citačních indexů tím, že je všechny označíme jako predátorské. Také ve zmiňovaných analýzách MDPI časopisů se došlo k závěru, že většina z nich minimálně posledních 5 let udržuje svůj standard a počet článků za rok. Je třeba tedy hodnotit jednotlivé časopisy, přičemž i já jsem se z těchto důvodů vyhnul některým vyloženě problematickým časopisům jako je např. Sustainability. Obdobně lze jmenovat časopisy u prestižních vydavatelství, které jsou napadány z různých důvodů. Příkladem může být Journal of Cleaner Production vydávaný Elsevierem, který je v podezření z manipulace s IF, přesto Elsevier bereme jako prestižní vydavatelství.

Čeho si podle mě akademici zatím moc nevšímají je, že „úspěšný“ model MDPI přejímají i další vydavatelé a snaží se zejména zrychlit recenzní řízení nebo zakládat stále nové tematicky velmi podobné časopisy. Příklady, co mě napadají, jsou vydavatelství JMIR a PLOS, která zakládají velmi podobné časopisy, aby se dostali do indexovaných databází, nebo Elsevier s časopisy OPEN a Cell Press s Heliyon, kde recenzní řízení jsou krátká a poplatky za publikování dokonce vyšší než za obdobně indexované časopisy u MDPI. Specifikem je i časopis IEEE Access, který se chlubí tzv. „rapid review“, a kde není výjimečná doba od zaslání k přijetí 10 dní. Přesto chápeme IEEE jako prestižního vydavatele a „rapid review“ se bere jako konkurenční výhoda. V tomto chování prestižních vydavatelů vidím určitý trend, který bude podporovat inflaci článků v časopisech s IF. Pokud bychom tedy vzali doslova definici predátorských časopisů / vydavatelství a nezohledňovali zmiňované „white listy“, tak bychom tam mohli zahrnout v současnosti i řadu prestižních vydavatelů, neboť tato definice je velmi široká a žádné vydavatelství publikující open access články za peníze si nemůže být svým postavením jisté.

Na všechny dotazy a připomínky odpověděl dr. Smutný ke spokojenosti všech tazatelů a členů vědecké rady.

Po ukončení této části proběhla neveřejná diskuse.

Po ukončení této části vyzval pan proděkan v neveřejné části zasedání členy vědecké rady k tajnému hlasování, jehož výsledek je následující:

- počet členů vědecké rady: 42
- počet členů VR přítomných: 33
- počet odevzdaných hlasů: 25 kladných
5 záporných
3 neplatné.

USNESENÍ: Vědecká rada FIS VŠE schvaluje návrh na jmenování Mgr. Ing. Zdeňka Smutného, Ph.D. docentem pro obor Aplikovaná informatika.

Děkan Fakulty informatiky a statistiky Vysoké školy ekonomické v Praze předloží podle § 72 odst. 11, zákona č. 111/1998 Sb. rektorce Vysoké školy ekonomické v Praze návrh na jmenování

Mgr. Ing. Zdeňka SMUTNÉHO, Ph.D.

d o c e n t e m

pro obor Aplikovaná informatika

Zapsala: Ing. Marie Gvoždiaková

Schválil: prof. Ing. Jakub Fischer, Ph.D.
děkan FIS VŠE